
Varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma

Mäntyharjun kunta /
Varhaiskasvatuspalvelut

Huhtikuu 2018, voimassa 1.8.2018 alkaen

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
1 Varhaiskasvatuspalvelujen kuvaus.....	4
2 Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	4
3 Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma lyhyt- ja pitkäaikaissairauksissa	6
4 Lääkkeen antaminen	7
4.1 Lääkkeiden antamisen lupakäytännöt.....	8
4.1.1 Lyhytaikaisen sairauden lääkehoitolupa.....	8
4.1.2 Lapsen pitkäaikaissairauden lääkehoitolupa	8
4.1.3 Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön valmiudet osallistua lääkehoidon toteuttamiseen	9
5 Lapsen huoltajan rooli.....	10
6 Varhaiskasvatushenkilöstön vastuu	11
6.1 Varhaiskasvatuksen johtaja	11
6.2 Lääkehoitovastaava	12
6.3 Lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatija	12
6.4 Lääkkeenantaja.....	12
7 Henkilöstön osaamisen ylläpitäminen	13
8 Lääkkeiden säilyttäminen.....	14
9 Ilmoitus lääkehoidon poikkeamasta ja virhetilanteista	15
10 Varhaiskasvatuksen lääkehoidon riskitekijät ja ongelmakohdat	15
Lähteet.....	16
Lomakkeet	16

Johdanto

Tämän lääkehoitosuunnitelman tarkoituksena on luoda yhteiset käytännöt ja perusteet lääkeshoidon toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuspalvelujen tulee organisoida, ohjata toimintaa ja valvoa lääkeshoidon toteuttamista lääkehoitosuunnitelman mukaisesti sekä päättää eri henkilöstöryhmien työnjaosta ja yhteistyöstä siten, että jokaisen ammattiryhmän osaaminen hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla. Johdon tehtävänä on myös varmistaa, että toimintayksikössä lääkeshoidon toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on tarvittava osaaminen ja, että olosuhteet ovat oikeanlaiset lääkeshoidon toteuttamiselle.

Lääkeshoidon toteuttamisen tulee perustua kunnassa laadittuun lääkehoitosuunnitelmaan. Terveystenhoitolain (1326/2010 12 §:n ja 32 §:n) mukaan perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido veloitetaan tarvittavaan yhteistyöhön mm. varhaiskasvatuksen kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman Turvallinen lääkehoito- oppaan (v. 2015) mukaisesti lääkehoito perustuu potilaan, hänen omaisensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen sopimukseen.

Tämä varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa sekä aina säädösten, olosuhteiden ja toiminnan muuttuessa. Henkilöstölle tiedotetaan päivityksistä.

Asiakirja tarkistetaan seuraavan kerran 30.11.2019 mennessä. Mäntyharjussa tarkistamisesta vastaa varhaiskasvatuksen johtaja.

1 Varhaiskasvatuspalvelujen kuvaus

Mäntyharjulla kunnallista varhaiskasvatuspalvelua tarjoaa vuoropäiväkoti Mustikkatassu ja omassa kodissaan työskentelevät perhepäivähoitajat sekä Yhtenäiskoulu ja Kirkonkylän koulu esiopetusta täydentävänä varhaiskasvatuksena. Päiväkotihenkilöstö koostuu varhaiskasvatuksen sosionomeista, lähihoitajista, lastenhoitajista sekä mahdollisista ryhmäavustajista. Päiväkodissa työskentelee lisäksi ruokahuollon työntekijä/-t sekä siistijä.

Varhaiskasvatustoiminta perustuu varhaiskasvatustalakiin (36/1973) ja asetukseen lasten päivähoidosta (239/1973), varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Varhaiskasvatus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa. Jokaiselle lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Edellä mainittuun suunnitelmaan tulee sisällyttää pitkäaikaissairaalan lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma varhaiskasvatuksen aikana.

2 Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Lasta hoitava lääkäri vastaa lapsen lääkehoidosta ja ensisijaisesti lapsen lääkehoito toteutetaan kotona. Varhaiskasvatuspaikassa lapselle ei anneta muuta kuin vain välttämättömiä lääkärin määräämiä lääkkeitä. Varhaiskasvatuspaikassa annettava lääkehoito on välitöntä hoitoa vaativaa lääkitystä, lyhytaikaista lääkehoitoa tai pitkäaikaissairauteen liittyvää lääkehoitoa.

Satunnainen lääkehoito on oireita lievittävää, kuten

- astman tai migreenin oirelääkitys

Välitöntä hoitoa vaativa lääkehoito voi olla esimerkiksi

- anafylaksian hoito (äkillinen allerginen, sokkityyppinen reaktio)
- insuliinisokin hoito (matala verensokeri)
- kouristuksen hoito (kuumekouristus, epilepsia).

Pitkäaikaissairauteen liittyvä lääkehoito voi olla esimerkiksi

- insuliinihoito diabeteksessa
- muu säännöllisesti otettava lääkitys, jonka annostelua ei voi sijoittaa kotonaolo-aikaan (astma, diabetes, epilepsia, vaikeat allergiat / vuorohoidossa oleva lapsi).

Tavanomaisissa sairastapauksissa lääkkeiden antaminen on ensisijaisesti huoltajien vastuulla. Tarvittaessa äkillisesti sairastuneelle lapselle voidaan antaa lääkärin määräämiä kuume- ja särkylääkitys (esimerkiksi kuumekouristus) ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimuksen mukaisesti.

Huoltajia tiedotetaan siitä, että he pyytävät lääkäriä mahdollisuuksien mukaan määräämään sairaalle lapselle pitkävaikutteisia lääkkeitä, jotka annetaan lapselle kotona ennen tai jälkeen hoitopäivän.

Epäselvissä tapauksissa kysytään neuvoa ja soitetaan **Ensineuvon** numeroon 015 211 411.

Epäiltäessä myrkytystä soitetaan **Myrkytystietokeskuksen** numeroon 09 471 977.

Hätätapauksessa soitetaan **Aluehälytyskeskuksen** numeroon 112.

Lääkehoidon organisointi varhaiskasvatuksessa on suunnitelmallista. Lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden osaaminen ja saatavilla olo tulee varmistaa koko varhaiskasvatuksen toiminta-ajan, silloin kun yksikössä on lääkehoitoa tarvitseva lapsi (Päivähoidosta annettu asetus 239/1973, 6 §:n 3 momentti). Lääkehoidon toteuttamista valvoo varhaiskasvatuksen johtaja. Hänen tehtävä on varmistaa, että lääkehoito toteutetaan kirjallisen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

Tämän lääkehoitosuunnitelman liitteinä on kuvaus yleisimmistä kotona ja varhaiskasvatuksessa esiintyvistä lasten lääkityksistä (Liite 1) ja tiedote huoltajille lääkehoidon toteutuksesta varhaiskasvatuksessa (Liite 2). Liitteet ovat luettavissa kunnan verkkosivuilla www.mantyhariu.fi.

3 Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma lyhyt- ja pitkäaikaissairauksissa

Tämän asiakirjan liitteenä on Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma lyhyt- ja pitkäaikaissairauksissa (Liite 3 ja 4). Lomakkeen täyttää huoltaja yhdessä työntekijän tai työntekijöiden kanssa. Jokaisesta lääkkeestä täytetään oma lomake. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään jokaisen lääkemuutoksen yhteydessä sekä tarkistetaan lapsen hoitopaikan muuttuessa.

Lyhytaikaisen lääkityksen lääkehoitosuunnitelma (Liite 3) tehdään tilanteessa, kun varhaiskasvatukseen tulevalla lapsella on jokin kuuriluonteinen lääke, jota hänelle on annettava varhaiskasvatuksen aikana.

Kun kyseessä on pitkäaikaissairaus, lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma (Liite 4) laaditaan lapsen lääkityksen toteutuksesta varhaiskasvatuksen aikana. Suunnitelma liitetään sähköiseen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lasten pitkäaikaissairauksia ovat muun muassa astma, diabetes, epilepsia ja vaikeat allergiat.

Suunnitelma tulee laatia silloin, kun:

- lapsella on **pitkäaikaissairaus**, johon hän tarvitsee säännöllistä tai satunnaista lääkelyä päivähoitopäivän aikana tai kun lääkelyn vaikutuksia tulee seurata hoitopäivän aikana (esim. diabetes, astma, epilepsia)
- lapsi tarvitsee **ensiapuluontoisesti, välitöntä hoitoa** tietyissä tilanteissa (esim. kouristukset)
- **kuuriluontoisessa** lääkelyssä lääkelyn toteuttajana toimii kasvattaja, jolla ei ole lääkelyn kelpoisuutta (Luku 4.1.3).

4 Lääkkeen antaminen

Varhaiskasvatuksessa annettavien lääkkeiden tulee olla lääkärin määräämiä. Lääkkeen annosta sovitaan AINA kirjallisesti huoltajan kanssa. Huoltajan tulee toimittaa lääke alkuperäisessä pakkauksessa.

Lääkkeen annostelussa on varmistettava:

- lääkkeen potilasohje tai lääkepakkauksen ohjetarra
- lääkkeen nimi, vahvuus sekä lapsen nimi
- käyttötarkoitus
- annostus, antotapa, kellonaika ja mille ajanjaksolle lääke on määrätty
- lääkkeen sivuvaikutukset.

Lääkkeen antaminen kirjataan lapsen henkilökohtaiseen lääkekorttiin (Liite 5).

Lääkkeiden säilytys

- säilytyslämpötilan mukaisesti
- lukitussa kaapissa huoneenlämmössä
- viileäkaapissa erillisessä suljetussa rasiassa, missä lapsen nimi
- lääkekaapin sisältö on kirjattu kunnan turvallisuussuunnitelman ensiapuosioon.

Lääkkeiden käsittely

- käsien desinfiointi (hygienia)
- annostelu mittalusikalla tai -kupilla
- steriilisyys (ruiske).

Lääkejäte

- käyttämättä jääneet lääkkeet toimitetaan huoltajille.

Hoitotarvikejäte

- toimitetaan huoltajille

- injektiovälineet hävitetään niin, ettei pistovaaraa ole jätteitä käsitteleville henkilöille, esim. insuliinineulat kerätään kovamuovipulloon ja pullonkorkki kiinni.

4.1 Lääkkeiden antamisen lupakäytännöt

4.1.1 Lyhytaikaisen sairauden lääkehoitolupa

Lupa voidaan myöntää jokaiselle varhaiskasvatuksen työntekijälle tutkinnosta riippumatta. Luvan saajat kirjataan Koontilomakkeeseen lupien myöntämisestä lapsen lääkehoitoon lyhytaikaisissa sairauksissa (Liite 6). Varhaiskasvatuksen johtaja allekirjoittaa koontilomakkeen ja toimittaa sen toimintavuoden alussa elo-syyskuussa sekä tarvittaessa keväällä kirjepostina ylilääkäri Eeva Björksteditille, osoitteeseen ESSOTE, Juvan Hyvinvointikeskus, Sairaالات 3, 51900 Juva. Kopio koontilomakkeesta säilytetään varhaiskasvatuksessa annettujen säännösten mukaisesti.

Lyhytaikaisesta sairaudesta johtuva lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma ja lupa säilytetään varhaiskasvatuksessa annettujen säännösten mukaisesti.

4.1.2 Lapsen pitkäaikaissairauden lääkehoitolupa

Kun henkilökunta on saanut huoltajilta tai alan asiantuntijalta riittävän perehdytyksen lapsen pitkäaikaissairauden lääkehoitoon, allekirjoittaa perehdyttäjä(t) sekä työntekijä(t) lomakkeen (Liite 4). Varhaiskasvatuksen johtaja hyväksyy lääkehoitoluvan allekirjoituksellaan.

Hyväksytty lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma pitkäaikaissairauksissa ja lupalääkehoitoon lähetetään ylilääkäri Eeva Björksteditille. Kopio luvasta säilytetään varhaiskasvatuksessa annettujen säännösten mukaisesti.

4.1.3 Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön valmiudet osallistua lääkehoidon toteuttamiseen

A) Lääkehoitoon koulutettu nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilöstö:

(lähihoitaja, lastenhoitaja, perushoitaja)

- Perustutkinnon jälkeen voi antaa lääkkeitä luonnollista tietä.
- Osaamisen varmistamisen, lisäkoulutuksen ja luvan myöntämisen jälkeen voi antaa injektioita ihon alle ja lihakseen.
- Lähihoitajakoulutusta edeltäneeseen vastaavaan ammatilliseen koulutukseen (perushoitajat, apuhoitajat, mielisairaanhoitajat, mielenterveyshoitajat, lastenhoitajat) ei sisältänyt yhtä laajoja lääkehoidon opintoja, joten työnantajan on selvitettävä heidän suorittamansa lääkehoidon opinnot ja osaamisensa yksilöllisesti (Valvira, 2017).

B) Lääkehoitoon koulutusta saanut sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö:

(sosionomi, päivähoitaja)

- Ohjeistettuna, perehdytettynä saa antaa lääkkeitä luonnollista tietä.
- Osaamisen varmistamisen, lisäkoulutuksen ja luvan myöntämisen jälkeen voi antaa injektioita ihon alle.

C) Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö:

(lastentarhanopettaja, lastenohjaaja, perhepäivähoitaja, ryhmäavustaja)

- Perustutkinto ei anna valmiuksia lääkehoitoon.
- Osaamisen varmistamisen, lisäkoulutuksen ja luvan myöntämisen jälkeen voi antaa lääkkeitä luonnollista tietä sekä injektioita ihon alle.

5 Lapsen huoltajan rooli

Huoltaja:

- perehdyttää työntekijän tai työntekijät lapsen lääkkeenantoon jo ennen lapsen varhaiskasvatuksen aloittamista tai lääkityksen alkaessa.
- kutsuu tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa.
- laatii yhdessä lapsiryhmän työntekijän tai työntekijöiden kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman (Liite 3 tai 4).
- huolehtii henkilökunnalle tiedon lääkärin määräämästä, lapsen lääkinnässä tapahtuneesta muutoksesta.
- vastaa lapsen siirtyessä toiseen varhaiskasvatusyksikköön henkilökunnan perehdyttämisestä.
- siirtää lapsen lääkkeet varhaiskasvatusyksikköön tai lapsen varahoitopaikkaan.
- toimittaa lääkkeen aina alkuperäisessä pakkauksessa.
- huolehtii lääkkeen hävittämisestä.
- on tietoinen siitä, kuka lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa toteuttaa.

6 Varhaiskasvatushenkilöstön vastuu

Lääkehoitoa antaa ensisijaisesti siihen koulutettu henkilö (lähihoitaja, lastenhoitaja). Lääkehoidossa vastuussa olevan työntekijän on varmistettava lääkkeen alkuperä, annosteluohje ja -ajankohta.

6.1 Varhaiskasvatuksen johtaja

- vastaa lääkehoitosuunnitelman ajantasaisuudesta ja päivityksestä.
- vastaa lääkehoidon suunnitelman toteutumisesta kunnassa työparinaan tehtävään valittu lähihoitaja/lähihoitajat.
- ohjaa ja valvoo lääkehoidon toteutusta lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- vastaa salassa pidettävien asiakirjojen/tietojen säilyttämisestä annettujen säännösten mukaisesti.
- **lyhytaikaissairauksien lääkehoidossa** (Liite 3)
 - o allekirjoittaa ja hyväksyy oman yksikkönsä henkilökunnan koontilomakkeen lupien myöntämisestä lapsien lääkehoitoon lyhytaikaisissa sairauksissa ja huolehtii, että siitä jää kopio varhaiskasvatukseen.
 - o toimittaa hyväksymänsä koontilomakkeen ylilääkäri Eeva Björksteditille.
- **pitkäaikaissairauksien lääkehoidossa** (Liite 4)
 - o vastaa siitä, että työntekijät laativat lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman, allekirjoittaa sen ja huolehtii, että siitä jää kopio varhaiskasvatukseen.
 - o toimittaa hyväksymänsä lääkkeenantoluvat ylilääkäri Eeva Björksteditille.
- käsittelee lääkehoitopoikkeaman/läkehoidon virheilmoituksen pohjalta virheellisesti annetun lääkkeen antamistilanteen yhdessä henkilökunnan kanssa ja toimittaa ilmoituksen ylilääkäri Eeva Björksteditille (Liite 7).
- huolehtii lääkehoitovastaavien osaamisen ylläpitämisestä ja mahdollistaa viiden vuoden välein osallistumisen asiaan liittyvään koulutukseen ja tenttiin.
- huolehtii varhaiskasvatushenkilöstön osallistumisesta lääkkeenannon koulutuksiin ja perehdytyksiin sekä pitää niistä kirjaa.

6.2 Lääkehoitovastaava

Varhaiskasvatuksen johtaja valitsee lääkehoitovastaavat, joilla on lähihoitajatutkinto tai sairaanhoitajatutkinto.

- Päiväkotia Mustikkatassussa 2 lääkehoitovastaavaa, koska yksikössä on 3 ryhmää tai enemmän.
- edellytetään riittävän laajoja lääkehoidon opintoja.
- vastaa lääkehoitosuunnitelman päivittämisestä yhdessä varhaiskasvatusjohtajan kanssa.
- osallistuu yhdessä varhaiskasvatuksen johtajan kanssa lääkehoitosuunnitelman toteuttamiseen.
- opastaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa toteuttamaan lääkehoitosuunnitelmaa.
- huolehtii siitä, että varhaiskasvatuksessa on lääkkeiden säilyttämiselle määrätty paikat ja vastaa ensiapukaapin ja lääkekaapin sisällön tarkistamisesta ja päivittämisestä.
- osallistuu viiden vuoden välein osaamista ylläpitävään koulutukseen ja siihen liittyvään tenttiin.

6.3 Lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatija

- laatii yhdessä huoltajien kanssa lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman (Liite 3 tai 4).
- tiedottaa lääkehoitovastaaville lääkehoitosuunnitelman laatimisesta.
- pyytää tarvittaessa huoltajia kutsumaan asiantuntijan perehdyttämään lapsen lääkehoitoon (Liite 4).
- vastaa siitä, että koko yksikön henkilökunnalla on tiedossa elvytyslääkkeitä tarvitseva lapsi, missä elvytyslääkkeitä säilytetään ja lääkkeen annosteluohje.

6.4 Lääkkeenantaja

- toteuttaa perehdytyksen ja lääkehoitoluvan saatuaan lapsen lääkkeen antamisen omassa lapsiryhmässä.
- varmistaa, että lääkkeen annostelu on sovitun mukainen.

- arvioi omalta osaltaan lapsen lääkehoidon vaikuttavuutta ja kertoo havainnoista huoltajille.
- huolehtii retkille mukaan lapsen mahdollisen lääkityksen.
- vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilytyksestä
- raportoi ja dokumentoi päivittäin antamansa lääkkeet lääkekorttiin (Liite 5).
- huolehtii lapsen tiedot lapsen varhaiskasvatus- ja/tai varahoitopaikkaan yhdessä huoltajien kanssa. Huoltajat vastaavat perehdyttämisestä.
- jos lapsen lääkkeenannossa on tapahtunut virhe, laatii kirjallisen virheilmoituksen lääketoimipisteestä (Liite 7) ja ilmoittaa asiasta huoltajille ja varhaiskasvatuksen johtajalle.
- osallistuu järjestettäviin lääkehoidon koulutuksiin.
- on velvollinen ilmoittamaan, mikäli hän ei katso hallitsevansa hänelle annettua työtehtävää. Työnantaja on velvollinen järjestämään lisäperehdytystä.
- mikäli työntekijällä ei ole terveysalan koulutusta (lto, pph, päivähoitaja), lääkehoidon antaminen perustuu työntekijän suostumukseen.

7 Henkilöstön osaamisen ylläpitäminen

Lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden osaaminen ja saatavilla olo tulee varmistaa koko varhaiskasvatuksen toiminta-ajan, silloin kun yksikössä on lääketoimintaa tarvitseva lapsi. Lääketoimintaa toteuttavalla henkilöstöllä tulee olla tarvittava osaaminen ja riittävä lisäkoulutus sekä pistoruokavastuu. Työnantaja vastaa tarvittavan lisäkoulutuksen järjestämisestä. Koulutusta voi antaa esimerkiksi terveydenhuollon toimintayksikkö, lääketoimintaa opettava terveysalan koulutusyksikkö tai työnantaja hankkii esimerkiksi Lääkehoidon osaaminen verkossa -opetusmateriaalin verkkokoulutuspalvelun. Jokaisella työntekijällä tulee olla tarvittavat ensiaputaidot.

Lääkehoitovastaavat

- lääkehoitovastaavalla on lähihoitajatutkinto tai sairaanhoitajatutkinto
- 2 vastaavaa, kun yksikössä on 3 ryhmää tai enemmän

Osaamisen ylläpito

- suorittaa Lääkehoidon osaamisen perusteet (LOP)
- voimassa 5 vuotta

Diabeteskoulutuksesta ja pistosluvista sekä lasten astman hoidosta vastaa Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän Lastentautien vastaanotto. Lastenneuvola antaa myös tarvittaessa opastusta ja ohjeistusta.

Uuden työntekijän perehdyttämisessä tulee huolehtia tarvittavan tiedon siirtämisestä ja opastuksesta, jos varhaiskasvatuksessa on pitkäaikaissairautta sairastava lapsi tai lapsia sekä huolehtia lääkekaapin sijainnin näyttämisestä ja pistoslupan hankkimisesta sekä lisäkoulutuksesta.

8 Lääkkeiden säilyttäminen

Huoltaja toimittaa lapsen lääkkeet ja kirjaa lääkehoitosuunnitelmaan (Liite 3 tai 4) lääkkeen nimen ja muut tiedot. Lääkkeen vastaanottaja kirjaa päivämäärän, jolloin lääke on vastaanotettu. Esimerkiksi lyhytaikaisessa lääkityksessä kerta-annos toimitetaan alkuperäispakkauksessa, josta ilmenee vahvuus ja kerta-annoksen määrä.

Jokaisessa varhaiskasvatuksen toimintayksikössä tulee olla ensiapukaappi, joka on sijoitettava niin, ettei lapsilla ole pääsyä kaapille. Ensiapukaappi sisältää ensiapuvälineitä mahdollisten tapaturmien varalle. Henkilöstön tulee tietää lääkekaappien sijainti. Lääkehoitovastaavat huolehtivat, että ensiapuun tarvittavaa materiaalia on kaikissa lääkekaapeissa ja ne eivät ole vanhentuneet.

Lasten henkilökohtaisista lääkkeistä on huolehdittava niin, että jokainen lääke säilytetään oikeassa lämpötilassa, lasten ulottumattomissa lukollisessa kaapissa tai muussa paikassa, johon lapsilla ei ole pääsyä. Jokaisen lapsen alkuperäisessä lääkepakkauksessa tulee olla selkeästi esillä lapsen nimi, lääkkeen nimi ja annosteluohje. Jääkaappilämpötilassa säilytettävät lääkkeet säilytetään kannellisessa rasiassa erillään ruoka-aineista.

Ensiapuluonteiset, välitöntä hoitoa antavat lapsen henkilökohtaiset lääkkeet (esim. EpiPen – kynä) tulisi säilyttää turvallisesti, mutta helposti saatavilla. Jokaisen varhaiskasvatuksen työntekijän tulee tietää, missä ensiapuluonteiset lääkkeet säilytetään. Yksikössä, jossa on pitkäai-

kaissairas lapsi, tulisi koko henkilöstön tietää lapsen sairauden erityispiirteet ja oireet, jolloin ensiapuluonteista lääkitystä tulisi käyttää.

9 Ilmoitus lääkehoidon poikkeamasta ja virhetilanteista

Lääkepoikkeama kirjataan aina, kun lääkkeen annostelussa, jakelussa, kirjaamisessa, säilytyksessä tai jossakin muussa lääkkeen antoon liittyvässä tilanteessa tapahtuu jotain poikkeavaa (Liite 7). Poikkeaman laadusta riippuen asiasta on ilmoitettava välittömästi tai päivän päätteeksi huoltajalle.

Jokainen lääkehoidon virhetilanne käsitellään ryhmän henkilöstön ja tarpeen mukaan koko yksikön henkilöstön kanssa. Seurannalla, arvioinnilla ja kehittämistoimenpiteillä pyritään turvallisempaan lääkehoitoon.

Lomake toimitetaan kirjepostina ylilääkäri Eeva Björksteditille.

10 Varhaiskasvatuksen lääkehoidon riskitekijät ja ongelmakohdat

Varhaiskasvatuksessa ei työskentele varsinaisesti lääkehoidon ammattilaista vaan henkilökunta on saanut luvan lääkehoidollisiin toimenpiteisiin. Ainoastaan lähihoitajan ja lastenhoitajan ammattitutkinnon suorittaneella työntekijällä on terveydenhuollon koulutus.

Riskit, joihin tulee kiinnittää erityisesti huomiota:

- lääkkeiden oikea säilytys
- lääkkeiden oikea annostelu
- lääkkeiden nimet (mikä lääke, mikä vahvuus, kenelle tarkoitettu, missä säilytys, lääkkeen antoreitti)
- lääkkeiden antaminen oikeaan ajankohtaan.

Lähteet

Inkinen, R, Volmanen, P & Hakoinen, S (toim.) 2015. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoito-suunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 14/2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129969/URN_ISBN_978-952-302-577-6.pdf?sequence=1

Lääkehoidon toteuttaminen. Valvira 2017. http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammatinharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon_toteuttaminen

Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa. Kuntainfo 5/2012. Sosiaali- ja terveysministeriö 2.10.2012. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/trygg-lakemedelsbehandling-av-langtidssjuka-barn-inom-barndagvarden

Lomakkeet

Liite 1	Yleisimpiä kotona ja varhaiskasvatuksessa esiintyviä lasten lääkityksiä
Liite 2	Tiedote huoltajille lääkehoidon toteutuksesta varhaiskasvatuksessa
Liite 3	Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma ja lupa lääkehoitoon lyhytaikaisissa sairauksissa
Liite 4	Pitkäaikaissairaalan lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma, perehdytys ja lupa lääkehoitoon
Liite 5	Lapsen lääkekortti
Liite 6	Koonti lupien myöntämisestä lapsien lääkehoitoon lyhytaikaisissa sairauksissa
Liite 7	Ilmoitus lääkehoitopoikkeamasta/lääkehoidon virheilmoituslomake

Mäntyharjun kunta
Varhaiskasvatuspalvelut

YLEISIMPIÄ KOTONA JA VARHAISKASVATUKSESSA ESIINTYVIÄ LASTEN LÄÄKITYKSIÄ

Lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti aina lapsen kotona

Suurin osa lääkkeistä määrätään yleensä aamu- ja ilta-annoksina, joiden annon voi toteuttaa kotona.

Lääkärille on mainittava, että lapsi on varhaiskasvatuksessa. Lääkkeen annoskoossa on hyvä huomioida erilliset rasva, tippa, lääkepullot varhaiskasvatusyksikköön, jos lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen kuntonsa puolesta.

Kuuriluontoinen lääkehoito toteutuu ensisijaisesti aina lapsen kotona, poikkeuksena lääkärin määräämät lääkkeet ns. ensihoitotilanteessa, esim.

- Antibiootit, annostelu yleensä 2 x/pv
 - ✓ Poikkeuksena useammin annettavat antibiootit vuorokauden aikana
- Yskänlääkkeet
 - ✓ Jos lapsi ei pärjää ilman päivällä annettavaa yskänlääkettä, niin silloin hoito tapahtuu lapsen kotona vanhempien avustamana
- Allergialääkkeet: tabletti, mikstuura, silmätipat, ihorasvat
 - ✓ annostelu 1-2 x/pv valmisteesta riippuen
- Silmätipat tulehdukseen, saatavana 2 x pv annosteltavia valmisteita
 - ✓ Useammin vuorokauden aikana annettavat silmätipat lapsikohtaisesti
- Korvatipat
 - ✓ Voi olla lyhytkestoisesti myös päivällä annettavia tippoja

Kroonisten sairauksien sekä akuuttitilanteiden hoitoon tarkoitettuja lääkkeitä annostellaan ja annetaan varhaiskasvatuksessa:

- Astmalääke hengenahdistukseen
- Diabetes, lasten kohdalla toteutuu monipistoshoido
- Epilepsia
- Allergialääke: Antihistamiinilääke, EpiPen tai muu adrenaliinilääkepiikki
- Migreenilääke
- Kortisonivoide
- Muut lääkärin toteamat krooniset sairaudet

Suomessa apteekista käsikauppatavarana saatavia tuotteita voi tuoda lapsen hoitoa varten, mikäli tuotteen sopivuus on ensin todettu kotona sopivaksi käyttöön:

- Perusvoiteet ml. hoitavat perusvoiteet, esim. Bepanthen
- Aurinkovoide

Mäntyharjun kunta
Varhaiskasvatuspalvelut

TIEDOTE HUOLTAJILLE LÄÄKEHOIDON TOTEUTUKSESTA VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen lääkehoidosta vastaa lasta hoitava lääkäri ja lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Kunnan varhaiskasvatuksella on voimassa oleva ohjeistus lääkehoitoon varhaiskasvatuksen aikana.

Huoltajien on keskusteltava varhaiskasvatusyksikön työntekijän kanssa lapsen lääkityksestä:

- Heti lapsen tullessa varhaiskasvatuksen asiakkaaksi (jatkuva sekä kohtausluontoinen lääkitys)
- Lapsen tullessa varhaiskasvatukseen (kuuriluonteiset lääkkeet)

Varhaiskasvatuksessa annostellaan ja annetaan lääkärin määräämät lääkkeet, jotka on määrätty jatkuvan/tilapäiseen käyttöön annosteltavaksi myös päivällä.

- Jos lapselle joutuu antamaan lääkettä hoitopäivän aikana, **huoltajat toimittavat lääkkeet hoitoon annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa**. Annosteluohje voi olla potilasohje tai alkuperäispakkauksen ohjetarra.
- Varhaiskasvatuksen henkilökunta annostelee lääkkeen
- Lääkkeissä tulee AINA olla lapsen nimi, lääkkeen nimi ja annosteluohje päivämäärineen. Silmä- ja korvatippapullot joudutaan kuljettamaan edestakaisin kodin ja päivähoitopaikan välillä. Silmätipat on suositeltavaa pyytää kerta-annospipetteinä.

Suomessa apteekista käsikauppatavarana saatavia tuotteita voi tuoda lapsen hoitoa varten, mikäli tuotteen **sopivuus on ensin todettu kotona sopivaksi** käyttöön:

- Perusvoiteet. Mikäli kuureja on toistuvasti, suositellaan lääkärin määräämää reseptiä.
- Hajusteeton, lapsille tarkoitettu aurinkovoide

Varhaiskasvatuksessa lääkkeet säilytetään erillisessä lukollisessa lääkekaapissa.

Jääkaapissa säilytettävät lasten lääkkeet ovat kannellisessa rasiassa erillään ruokatarvikkeista ja poissa lasten ulottuvilta.

HUOLTAJIEN VASTUU VARHAISKASVATUKSESSA ANNETTAVAAN LÄÄKEHOITOON

- 1) Huoltajat ovat tietoisia siitä, kuka/ketkä toteuttavat varhaiskasvatuksessa oman lapsen lääkehoitoa ja vastaavat ryhmän henkilökunnan riittävästä perehdyttämisestä lapsen lääkkeenantoon.
 - Huoltajat vastaavat siitä, että henkilökunnalla on saatavilla kaikki tarvittava lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimenpiteisiin, lääkkeisiin ja mahdollisiin tarvikkeisiin liittyvä tieto
 - Huolehtivat siitä, että lapselle annettavat lääkkeet ovat lääkärin määräämiä reseptilääkkeitä ja muut hoitotuotteet ovat suomalaisesta apteekista saatavia käsikauppatuotteita.
- 2) Huoltajat huolehtivat hoitoon mukaan asianmukaisen säilytyspussin, jossa lääke ei jäädy/lämpene säiden mukaan, mikäli lääkettä kuuluu kuljettaa lapsen mukana hoitopäivän aikana, esim. retkillä.
- 3) Huoltajat kutsuvat tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa.
 - Huoltajat ja tarvittaessa terveydenhuollon ammattilaiset (esim. diabeteshoitaja) antavat riittävän perehdytyksen lapsen lääkehoitoa toteuttavalle työntekijälle/lapsiryhmän henkilökunnalle ja tarvittaessa perehdyttävät koko yksikön henkilökuntaa lapsen akuuttilääkkeiden antamiseen.
- 4) Huoltajat laativat yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijän/henkilökunnan kanssa Lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman:
 - kun lapsella on sairaus, joka vaatii lääkärin määräämää **pitkäaikaista, säännöllistä ja jatkuvaa** lääkehoitoa tai muuta erillistä huomiota tai
 - kun lapsi saa **kuuriluontoisen**, lääkärin määräämän lääkeshoidon (esim. antibioottikuuri, silmätipat, silmävoiteet), eikä lääkehoitoa antavalla työntekijällä ole lääkeshoidon kelpoisuutta (esim. perhepäivähoitaja, päivähoitaja ja lastentarhanopettaja). Huoltajat voivat antaa luvan halutessaan em. hoitajalle lapsensa kuuriluontoisen lääkkeen antamiseen täyttämällä ja allekirjoittamalla Lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman.
- 5) Huoltajat huolehtivat tarvittaessa henkilökunnalle uuden potilasohjeen tai ohjetarran lääkärin määräämästä lapsen lääkinnästä tapahtuneesta muutoksesta.
 - Jos lapsen lääkintään tai hoitotoimiin tulee muutosta, huoltajat huolehtivat uuden tiedon lasta hoitavalle henkilökunnalle. Huoltajat ja ryhmän muu henkilökunta perehdyttävät uuden työntekijän lapsen hoitotoimenpiteisiin.
- 6) Huoltajat vastaavat lapsen siirtyessä toiseen varhaiskasvatusyksikköön uuden henkilökunnan perehdyttämisen ja tarvittaessa pyytävät alan ammattilaisen perehdyttämään lääkeshoidon toteuttajat.
- 7) Huoltajat vastaavat lapsen lääkkeen hävittämisestä sekä päivittämisestä.

Mäntyharjun kunta
Varhaiskasvatuspalvelut

LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA JA LUPA LÄÄKEHOITOON LYHYTAIKAISISSA SAIRAUKSISSA (vanhempi täyttää)

Lapsen nimi	Syntymäaika
Huoltajien nimet	Puhelinnumerot, hoitopäivän aikana
Lapsen varhaiskasvatusyksikkö	Ryhmä
LAPSEN LÄÄKKEET JA LÄÄKEHOITO Huoltajat antavat lääkkeen ryhmän henkilöstölle henkilökohtaisesti, alkuperäispakkauksessa, lapsen nimellä varustettuna, annosteluohjeineen.	
Lääkkeen nimi ja lääkkeen määrännyt lääkäri	
Lääkkeen annostus, antotapa, kellonaika ja mille ajanjaksolle lääke on määritelty	
Lääkkeen sivuvaikutukset	
Lääkkeen säilytysohje (Lääkkeitä säilytetään päivähoitossa lukittavassa kaapissa tai jääkaapissa erillisessä rasiassa lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti, poissa lasten ulottuvilta)	
Lääke on toimitettu alkuperäispakkauksessa (Huoltaja vastaa lääkkeen tai käytettyjen välineiden hävittämisestä) kyllä _____ ei _____	
LUPA LÄÄKEHOITOON Turvallinen lääkehoito-oppaan (THL, 2015) mukaan lääkehoito perustuu toimintayksikössä laadittuun lääkehoitosuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi toteuttaa lääkärin määräämää, luonnollista tietä annettavaa (esim. suun kautta) tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa (esim. insuliini). Lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen sekä lupaan ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovittuihin asioihin.	
Lääkehoitoluvan saajan nimi (_____) lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö (x)	
Tällä luvalla sitoudun toteuttamaan tämän lapsen yksilöllistä lääkehoitoa. Osaamisen varmistus: Olen saanut huoltajilta/asiantuntijalta riittävän perehdytyksen lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimiin kyllä _____ ei _____	
Lääkehoitosuunnitelma on laadittu Mäntyharjulla	
_____	_____
Huoltaja / huoltajat	Lääkehoitoluvan saaja
Lääkehoitolupa on voimassa toistaiseksi.	
Lääkehoitoluvan hyväksyy Mäntyharjulla ____/____/20____	

Varhaiskasvatuksen johtaja	

PITKÄAIKAISSAIRAAN LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA, PEREHDYTYS JA LUPA LÄÄKEHOITOON (Liite lapsen sähköiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan)

Lapsen nimi	Syntymäaika
Huoltajien nimet	Puhelinnumerot, hoitopäivän aikana
Lapsen varhaiskasvatusyksikkö	Ryhmä
LAPSEN LÄÄKKEET JA LÄÄKEHOITO Huoltajat antavat lääkkeen ryhmän henkilöstölle henkilökohtaisesti, alkuperäispakkauksessa, lapsen nimellä varustettuna, annosteluohjeineen.	
Lääkehoidon vastuuhenkilöt/varahenkilöt varhaiskasvatuksessa 1. 2. 3.	
Lääkkeen nimi ja lääkkeen määrännyt lääkäri	
Lääkkeen annostus, antotapa, kellonaika	
Milloin lääkettä tarvitaan jatkuvasti kausiluonteisesti, ajankohta	
Lääkkeen säilytysohje (Lääkkeitä säilytetään päivähoidossa lukittavassa kaapissa tai jääkaapissa erillisessä rasiassa lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti, poissa lasten ulottuvilta)	
Lääke on toimitettu alkuperäispakkauksessa (Huoltaja vastaa lääkkeen tai käytettyjen välineiden hävittämisestä) kyllä ei	
HUOLTAJIEN TAI ALAN ASiantuntijan Antama Lapsen Lääkehoidon Perehdytys	
Lääkkeen antamiseen liittyvää	
Mitä muita toimenpiteitä tarvitaan ja kuinka usein (esim. verensokerin mittaaminen, inhalaattorin käyttö)	
Mitä oireita seurataan sairaudesta lääkkeestä (sivuvaikutukset)	
Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa	
Hätänumeroon 112 soitetaan seuraavissa tilanteissa	
Lapsen elvytysohjeet	
Muuta lapsen hoitoon, lääkelyyn tai lääkkeeseen liittyvää	

LUPA LÄÄKEHOITOON

Turvallinen lääkehoito-oppaan (THL, 2015) mukaan lääkehoito perustuu toimintayksikössä laadittuun lääkehoitosuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi toteuttaa lääkärin määräämää, luonnollista tietä annettavaa (esim. suun kautta) tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa (esim. insuliini).

Lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen sekä lupaan ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovittuihin asioihin.

Lääkehoitoluvan saajan nimi

- 1.
- 2.
- 3.

Tällä luvalla sitoudun toteuttamaan tämän lapsen yksilöllistä lääkehoitoa.

Osaamisen varmistus: Olen saanut huoltajilta/asiantuntijalta riittävän perehdytyksen lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimiin kyllä ei

Lääkehoitoluvan saaja

Lääkehoitoluvan saaja

Lääkehoitoluvan saaja

Alan asiantuntija ja mahdollisen näytön vastaanottaja

Yllämainitun lapsen huoltajana/hoitajina annan/annamme tässä lomakkeessa mainituille vastuuhenkilöille luvan lapsen pitkäaikaissairauksiin liittyvien toimien hoitamiseen kirjattujen asioiden mukaisesti. Lisäksi annan/annamme luvan lapsen/lapsemme terveydentilaa koskevien tietojen luovuttamiseen varhaiskasvatushenkilöstölle sekä mahdollisesti ensiapuun osallistuville henkilöille. Sitoudun/sitoudumme tiedottamaan lapseni/lapsemme hoidossa tapahtuneista muutoksista varhaiskasvatusyksikköön.

Lääkehoitosuunnitelma on laadittu Mäntyharjulla ____/____20__

Huoltaja

Huoltaja

Lääkehoitolupa on voimassa toistaiseksi.

Lääkehoitoluvan hyväksyy Mäntyharjulla ____/____20__

Varhaiskasvatuksen johtaja

Alkuperäinen yllälääkärille ja 1 kopio varhaiskasvatuksen johtajalle

[illegible]

Mäntyharjun kunta
Varhaiskasvatuspalvelut

KOONTI LUPIEN MYÖNTÄMISESTÄ LAPSIEN LÄÄKEHOITOON LYHYTAIKAISISSA SAIRAUKSIS- SA

Varhaiskasvatuksessa annetaan vain pakolliset reseptilääkkeet

Täytetään jokaisesta lääkehoitoa toteuttavasta työntekijästä

Toimintavuosi 1.8.20 - 31.7.20

Varhaiskasvatusyksikkö:

Tämä lääkkeenantolupa koskee lääkärin määräämiä luonnollista tietä annettavia lääkkeitä.

Seuraavat varhaiskasvatuksen työntekijät saavat antaa kuuriluontoisesti (1-14 vrk) lääkärin määräämiä lääkkeitä:

Työntekijä/Luvan saaja	Nimike	Luvan saajan allekirjoitus

Luvan hyväksyy varhaiskasvatuksen johtaja

Mäntyharju

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Tämä luettelo toimitetaan toimintavuoden alussa elo-syyskuussa sekä tarvittaessa keväällä kirjepostilla ylilääkäri Eeva Björksteditille, osoitteeseen ESSOTE, Juvan Hyvinvointikeskus, Sairaالات 3, 51900 Juva.

Tämä luettelo on toimitettu .

1 kopia varhaiskasvatuksen johtajalle

Koonti jatkuu kääntöpuolella ().

Mäntyharjun kunta
Varhaiskasvatuspalvelut

ILMOITUS LÄÄKEHOITOPOIKKEAMASTA /LÄÄKEHOIDON VIRHEILMOITUSLOMAKE

Lääkepoikkeama kirjataan aina, kun lääkkeen annostelussa, jakelussa, kirjaamisessa, säilytyksessä tai jossakin muussa lääkkeen antoon liittyvässä tilanteessa tapahtuu jotain poikkeavaa. Lomake on toimitettava ylilääkäri Eeva Björksteditille.

Lapsen nimi	Varhaiskasvatusyksikkö
Tapahtuman havaitsemispäivämäärä ja kellonaika	
Lääkkeen nimi, vahvuus, lääkemuoto ja antotapa	
Poikkeaman laatu ☐ väärä lääke * ☐ väärä vahvuus * ☐ väärä annos * ☐ väärä antoaika ☐ väärä lapsi ☐ ylimääräinen annos ☐ antamatta jättäminen ☐ muu, mikä	
Poikkeaman syy ☐ inhimillinen erehdys ☐ vanhemmat toimittaneet väärän lääkkeen ☐ huolimattomuus ☐ puutteelliset tiedot lapsen lääkkeestä ☐ kiire ☐ väsymys ☐ ympäristön aiheuttamat häiriöt ☐ muu, mikä (esim. lapsi oksentaa lääkkeen)	
Tapahtuman kuvaus ja tapahtumasta aiheutuneet toimenpiteet ja seuraamukset (mitä tapahtui, mitä olisi pitänyt tehdä toisin, miten olisi pitänyt toimia, milloin ilmoitettiin huoltajille jne.)	
Poikkeaman kirjaaja ☐ lapsiryhmän kasvatusvastuullinen työntekijä ☐ lääkehoitovastaava ☐ huoltaja(t) ☐ ryhmäavustaja ☐ varhaiskasvatuksen johtaja ☐ muu, kuka	
Mäntyharju ____/____20____ Allekirjoitus ja nimenselvennys	
Poikkeama käsitelty työyhteisössä ja sovitut jatkotoimenpiteet Mäntyharju ____/____20____ Varhaiskasvatuksen johtajan allekirjoitus ja nimenselvennys	